

Transmisioaz harago, haurrak euskaldun haztea helburu

Euskararen biziberritzea:
marko, diskurtso eta praktikarako aukera berriak birpentsatzen
UEU, Gasteiz, 2017ko otsailak 28.

Paula Kasares

upna
Universidad
Pública de Navarra
Nafarroako
Unibertsitate Publikoa

Saioaren oinarria

KASARES, Paula

(2012). Euskararen belaunez belauneko jarraipena hizkuntza sozializazioaren paradigmatik. *BAT Soziolinguistika aldizkaria* 82, 15-52.

Sarean: <http://www.soziolinguistika.org/files/Paula%20Kasares.pdf>

(2014). *Euskaldun hazi Nafarroan. Euskararen belaunez belauneko jarraipena eta hizkuntza sozializazioa familia euskaldunetan*. Bilbo: Euskaltzaindia.

Sarean: http://www.euskaltzaindia.eus/dok/iker_jagon_tegiak/77496.pdf

(2015). Euskararen belaunez belauneko jarraipena aztergai eta jomuga. *BAT Soziolinguistika aldizkaria* 94, 13-45.

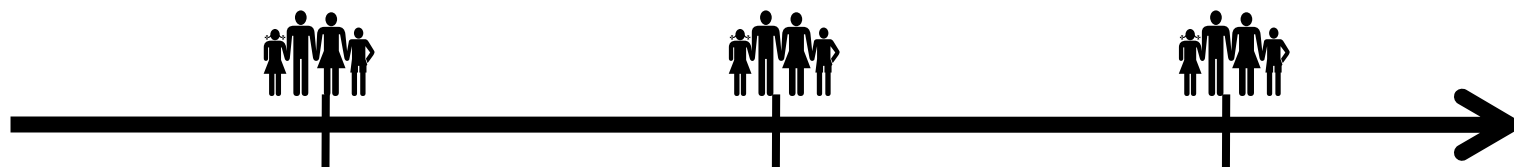
Sarean: <http://www.soziolinguistika.eus/node/6308>

1 Zertaz ari gara
euskararen transmisioaz
ari garenean?

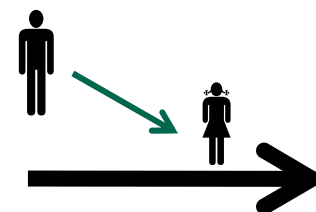

Ideien eta kontzeptuen argitzea

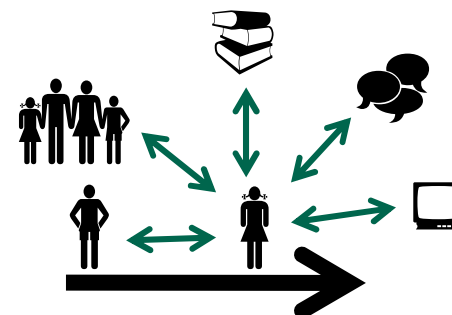

Hizkuntzaren familia bidezko transmisioa

Hizkuntzaren transmisioa (soziala)

Hizkuntza sozializazioa

Hizkuntzaren belaunez belauneko transmisioa

Hizkuntzaren belaunez belauneko jarraipena

Hizkuntza gutxituen transmisioa

- Belaunez belauneko transmisioa,
hizkuntzen bizitzaren oinarrian dagoen prozesua.
- Mintzairaren ondorengoenganatzea
hizkuntza atxiki eta ordezkatzeko prozesuan
(language maintenance and shift, Fishman [1964])
txertatuta dago, **hiztunen haututzat.**

Literatura sozioantropologikoa

Hizkuntza atxiki eta galtzeko gertaerak aztertzeko hurbilpenak:

✓ Soziologikoa

Ikerketa makrosoziologikoak, metodologia kuantitatiboa

Fishman (1974); Jones (1995, 2008); Nelde, Strubell & Williams (1996)

✓ Antropologikoa

Ikerketa etnografikoak, metodologia kualitatiboa

Gal (1978), Dorian (1981)

2 Euskal soziolinguistikaren tradizioa abiaburu

Euskararen transmisioa

Euskararen transmisioa euskal soziolinguistikan:

✓ Makrokuantitatiboa

Larrañaga (1986)

Siadeco (1994ab)

Zinkunegi (1995)

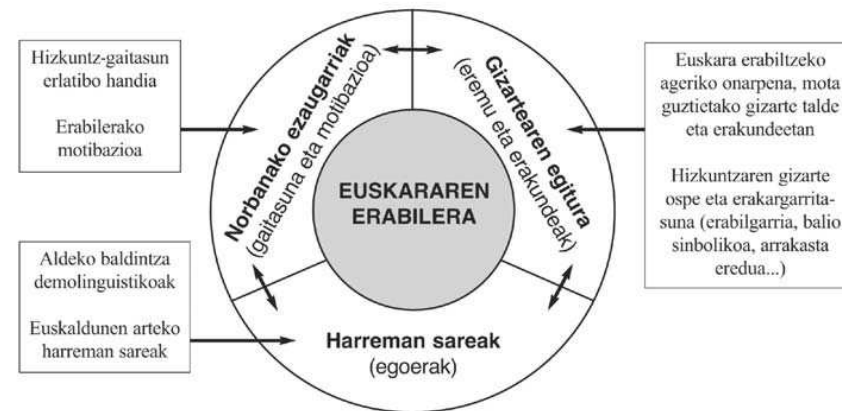
Arruti (1997)

Eusko Jaurlaritza (2005ab, 2008)

Sagardoy (2008)

Zalbide (2009)

Martínez de Luna (2004)

(Martínez de Luna, 2004)

Euskararen transmisioa

Euskararen jarraipena euskal soziolinguistikan:

✓ Makrokuantitatiboa

Larrañaga (1986)

Siadeco (1994ab)

Zinkunegi (1995)

Arruti (1997)

Eusko Jaurlaritza (2005ab, 2008)

Sagardoy (2008)

Zalbide (2009)

Martínez de Luna (2004)

Soziolinguistika Klusterra (2011)

Gizartea

Input mediatikoa

Kontsumo eskaintza

Testuinguru politikoa

Ingurune hurbila

Pertsona eta talde erreferenteak

Egoera soziolinguistikoarekiko pertzepzioa

Hizkuntzekiko gizarte pertzepzioa

Harreman sareetako hizkuntza-arauak eta ohiturak

Norbanakoa

Hizkuntza-gaitasuna

Jarrera eta portaerak

Identitate kolektiboak

Hautzaroko hizkuntza-ingurunea

(Soziolinguistika klusterra, 2011)

Euskararen transmisioa

Euskararen jarraipena euskal soziolinguistikan:

✓ Makrokuantitatiboa

✓ Etnografikoa

Sánchez Carrión (1981)

Urla (1987)

Del Valle (1988)

Erize (1997)

Iraola (2002, 2004)

Hernández García (2007)

Jauregi & Suberbiola (2009)

Elortza, Mungia, Goikoetxea & Pikabea (2009)

Kasares (2012, 2014, 2015)

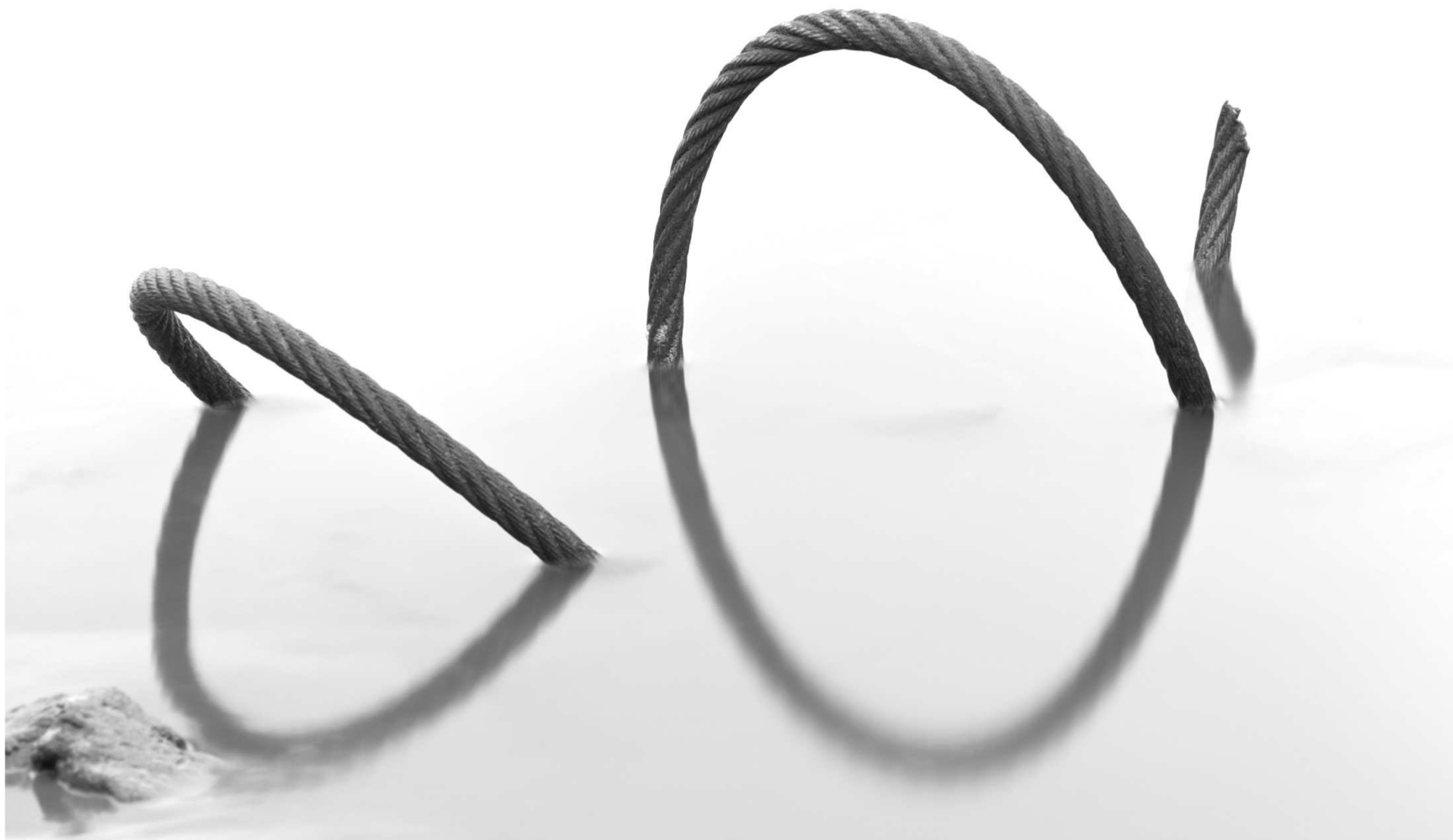
Euskal soziolinguistikaren tradizioa aztergai

Azterketa kritikoak azaleratutako zenbait ezaugarri arazotsu

- *Transmisio* kontzeptuan oinarritu dira; *ama hizkuntza* adigaietan ere bai
- Hizkuntzaren bi transmisio mota bereizi dituzte
- Ikergunea etxera edo familiara mugatu dute
- Datu kuantitatiboak eta kualitatiboak ez dituzte uztartu
- Gurasoen euskara gaitasuna irizpide nagusitzat hartu dute
- Soilik aita-amen hizkuntza portaerei erreparatu diete

3 Begirada aldaketa

Transmisioaren eteteari nola itzularazi

Montoya, Vila & Gomáriz (2010).

La revernacularització del valencià a la ciutat d'Alacant.

«Què és revernacularitzar una llengua? És un procés per mitjà del qual els membres d'una comunitat lingüística subordinada, especialment les noves generacions, tornen a adoptar la llengua històricament pròpia de la comunitat com a llengua primera, llengua d'expressió habitual i llengua familiar» (Vila *in* Montoya, Vila & Gomáriz, 2010: 57)

Transmisioaren eteteari nola itzularazi

Montoya, Vila & Gomáriz (2010).

La revernacularització del valencià a la ciutat d'Alacant.

Montoya & Mas (2011).

La transmissió familiar del valencià.

Quadre 1. Esquema de la transmissió intergeneracional i la revernacularització

INTERRUPCIÓ DE LA TRANSMISSIÓ INTERGENERACIONAL	Els Progenitors A, amb la llengua recessiva com a L1 i la llengua expansiva com a L2 transmeten aquesta última als seus fills (B).
	Els Fills B reben la llengua expansiva, que esdevé la seua L1, però retenen com a L2 la llengua recessiva dels pares.
REVERNACULARITZACIÓ	Els Fills B, o uns descendents d'aquests, convertits en Progenitors (B), amb la llengua expansiva com a L1 i la llengua recessiva com a L2, transmeten aquesta última als seus fills (C).
	Els Fills C reben la llengua recessiva, que esdevé la seua L1, però retenen com a L2 la llengua expansiva dels pares.

Transmisioaren eteteari nola itzularazi

Montoya, Vila & Gomáriz (2010).

La revernacularització del valencià a la ciutat d'Alacant.

Montoya & Mas (2011).

La transmissió familiar del valencià.

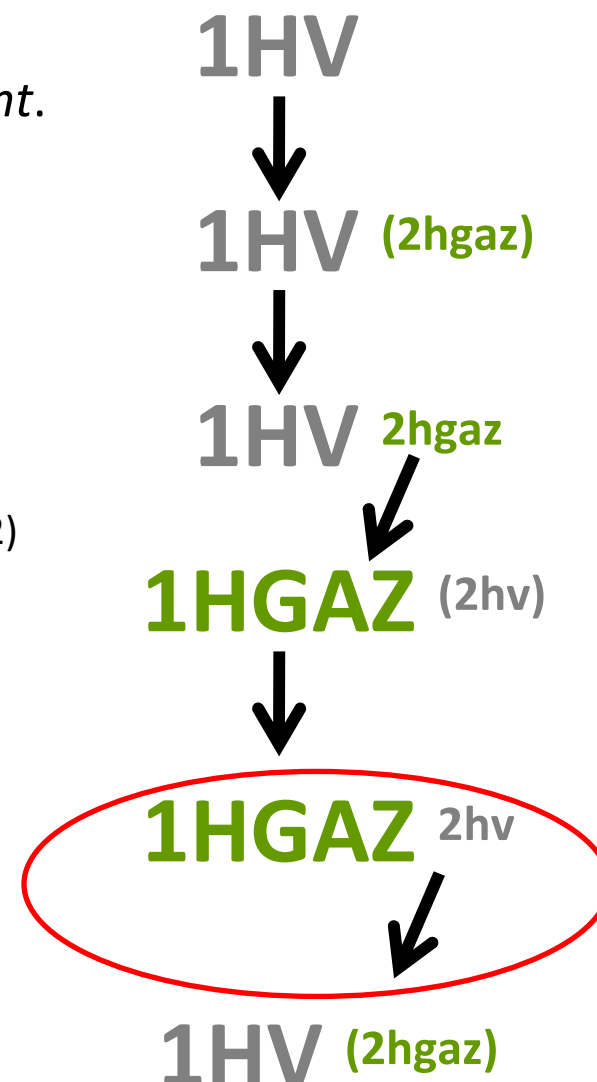
Famílies mutants

Subirats *et al.* (1991), Vila (1993), De Rosselló, Galindo & Vila (2002)

Famílies revernaculitzadores

Montoya & Mas (2011)

Transmisioaren ikuspegiak aukerak kentzen dizkigu eta ez digu premiak identifikatzen uzten.

Hizkuntzaren jarraipenerako paradigma berria

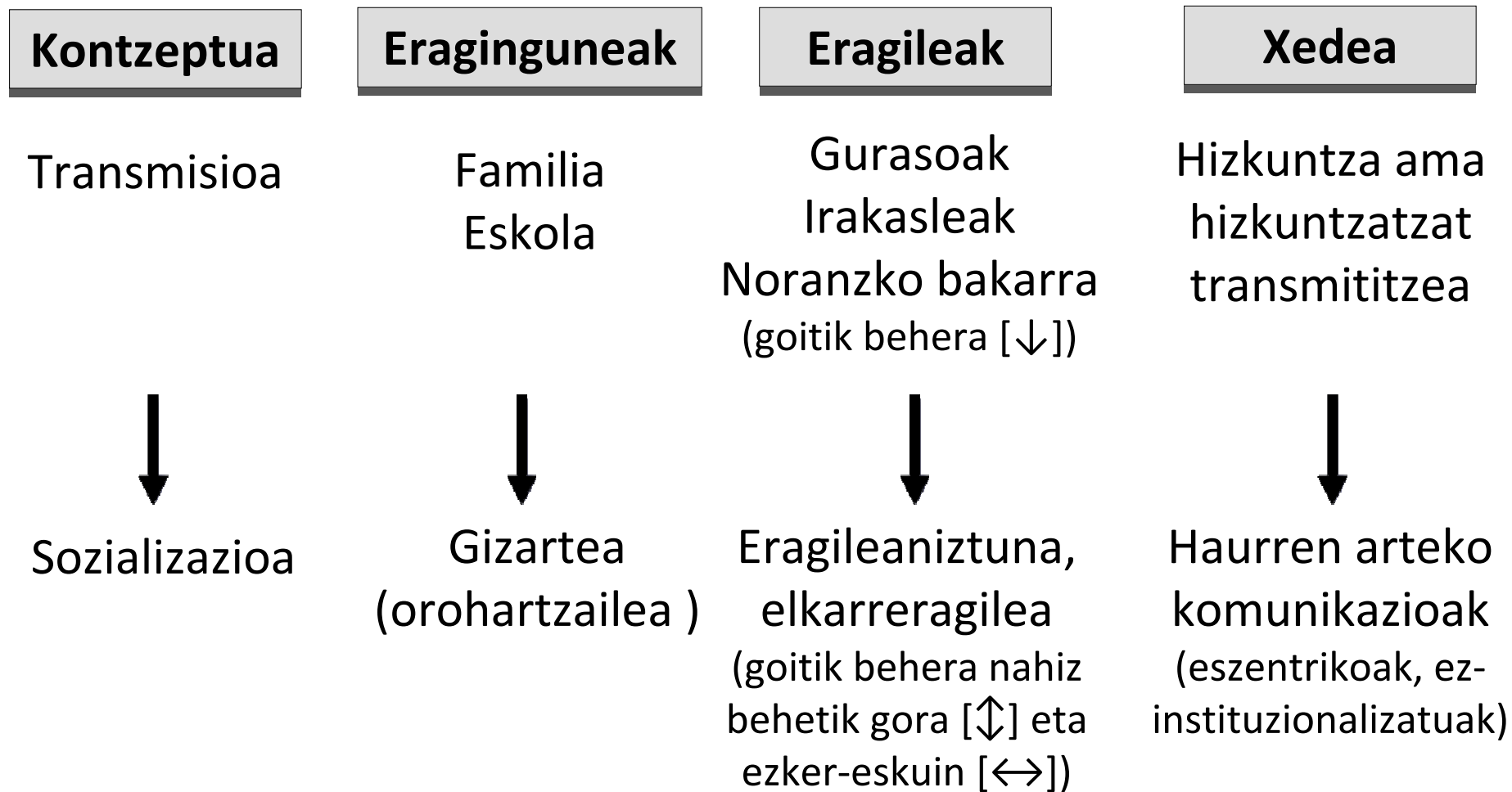
Hizkuntza sozializazioa (*Language socialization*, Schieffelin & Ochs 1986)

- **Ikergaia:** nola diren haurrak sozializatuak hizkuntzaren erabileraren bidez eta nola diren sozializatuak hizkuntza erabiltzeko.
- **Izaera:** prozesu dinamikoa, elkarreragilea, bizialdi osoa dirauena eta inguruneari lotua.
- **Metodologia:** iraupen luzeko ikerketak, teknika etnografikoak darabiltzatenak eta kultura arteko alderaketa xede dutenak.

Paradigma aldaketaren ondorioak

---

4 Esku hartzeko proposamenak

Haurrak euskaldun haztea helburu

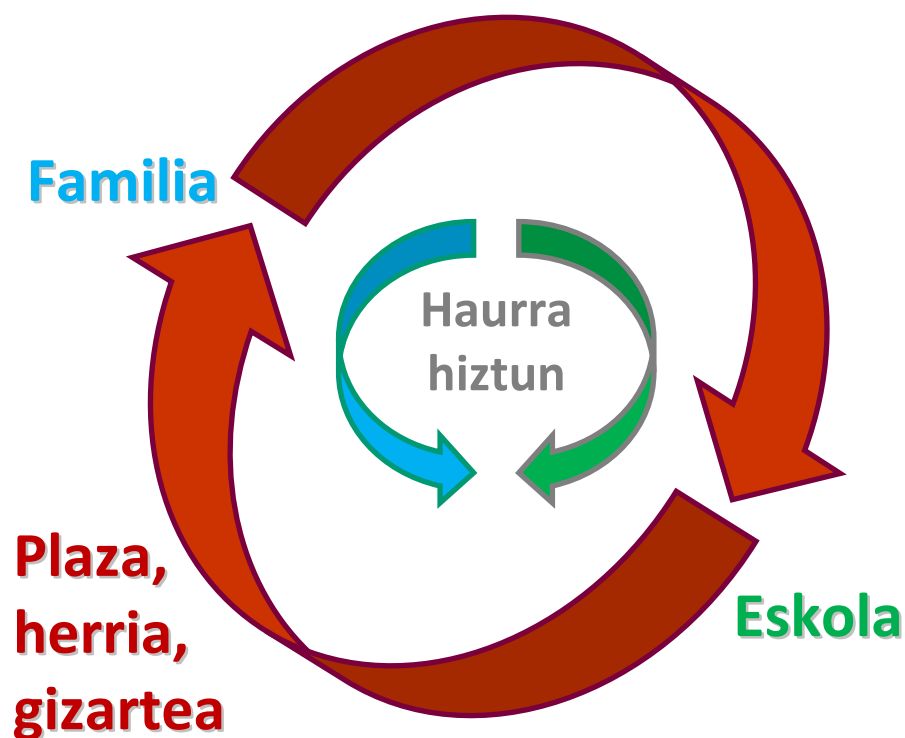
Xedea birformulatu

Haurrak beren adinkideekin
komunikazio egoera ez instituzionalizatuetan
euskaraz aritzea.

Eraginbideez hausnartu

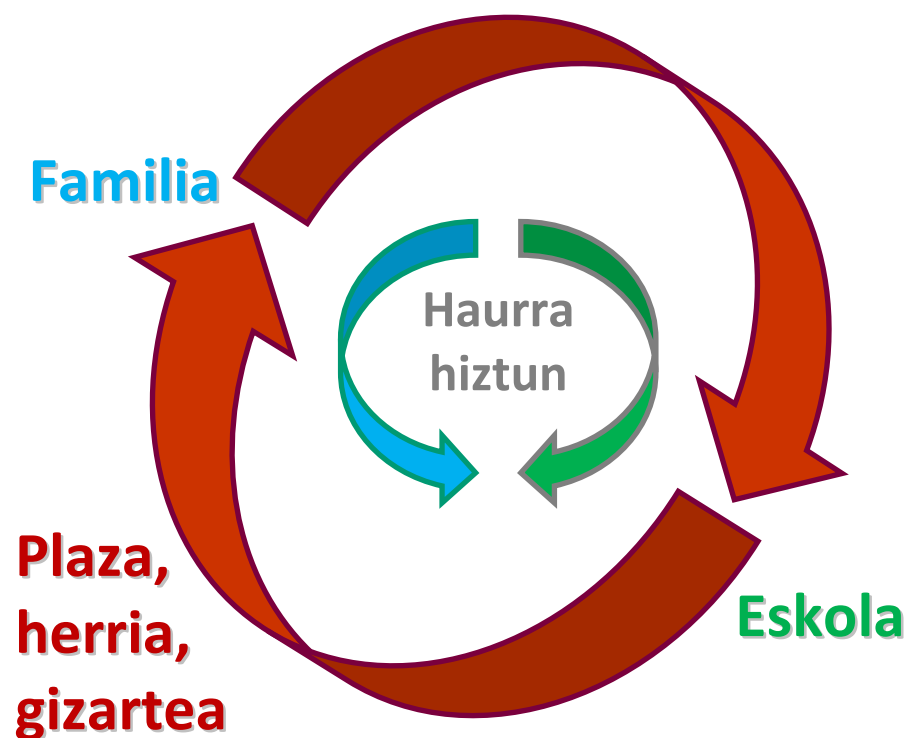
- ✓ **Eraginguneen arteko jarraikortasuna, loturak, sinergiak... sustatu, etxeko, eskolako eta aisialdiko jarduera sozializatzaileek batera jokatzen baitute haurren hizkuntza hazieran.**

Eraginbideez hausnartu

✓ Gurasoei haien jarduera sozializatzailearen kontzientzia kritikoa sortzen laguntzeko prozedurak sistematizatu.

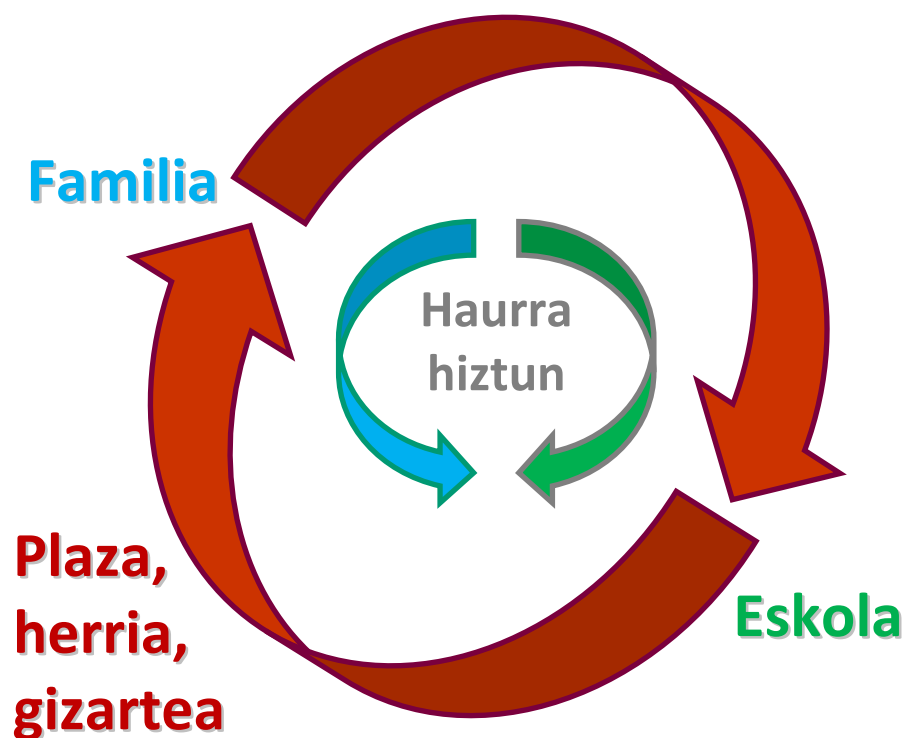
✓ Askotan familiek haurrak hartzun bilakatzeko prozesuaren gainean **ideia urri eta batzuetan ez-zuzenak** baitituzte.

Gurasoei haien jarduera sozializatzailea **bertze gune batzuetan osatzen dela eta hurrek guztien beharra** dutela ohartarazi behar zaie.

Eraginbideez hausnartu

- ✓ Gurasoei haien jarduera sozializatzailearen kontzientzia kritikoa sortzen laguntzeko prozedurak sistematizatu.

- ✓ Familien heterogeneotasunari ohartu eta guztientzako estrategiak eskaini.
- ✓ Gurasoei haien eskuetan dauden **hautuak**, **eragiteko bideak** eta **motibatze**ko erak ikusarazi.

Eraginbideez hausnartu

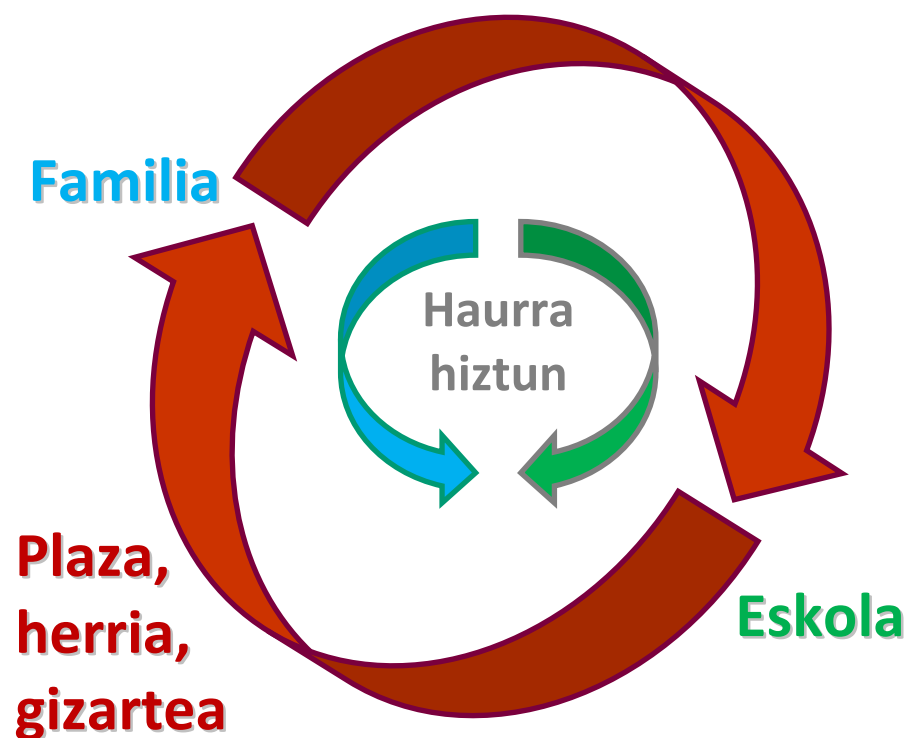

✓ Gurasoei haien jarduera sozializatzailearen kontzientzia kritikoa sortzen laguntzeko prozedurak sistematizatu.

✓ Mezu **argiak** eman.

✓ **Arauak:**

- Haurraren zorientasuna helburu
- Zerk bermatzen duen ikastea
- Koherenteak izatea
- Ingurunea aintzat hartzea (horretara egokitu edo hori osatu)

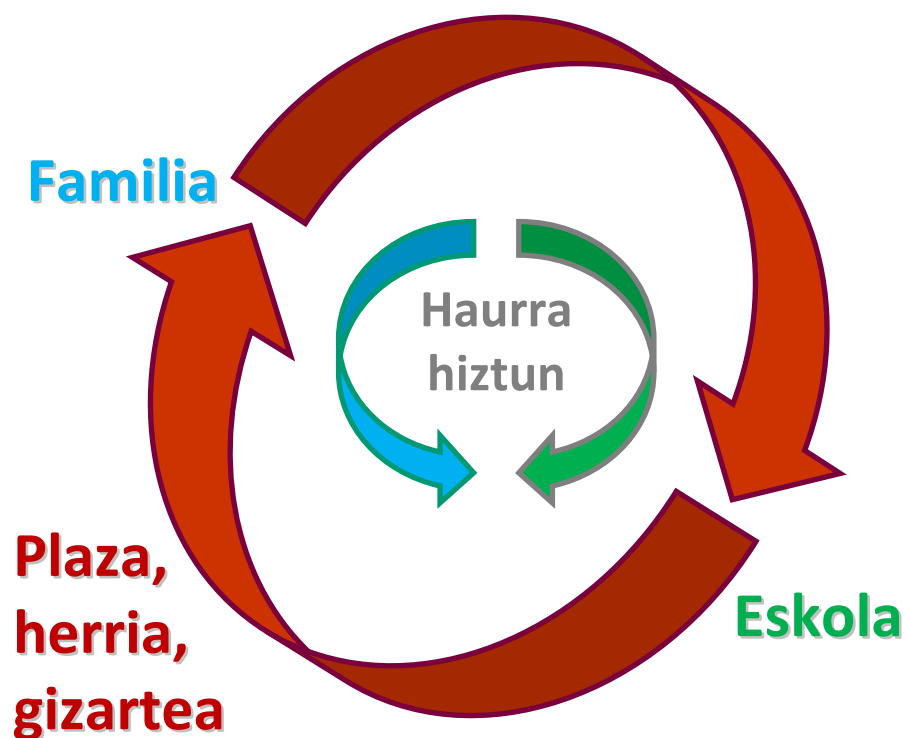

ROVIRA-MARTÍNEZ, Marta (2011). *Estratègies de transmissió lingüística en famílies plurilingües*. Barcelona: UOC.

Eraginbideez hausnartu

- ✓ Eskolak haurrak hiztun bilakatzeko bidean familien inplikazioa bilatu.

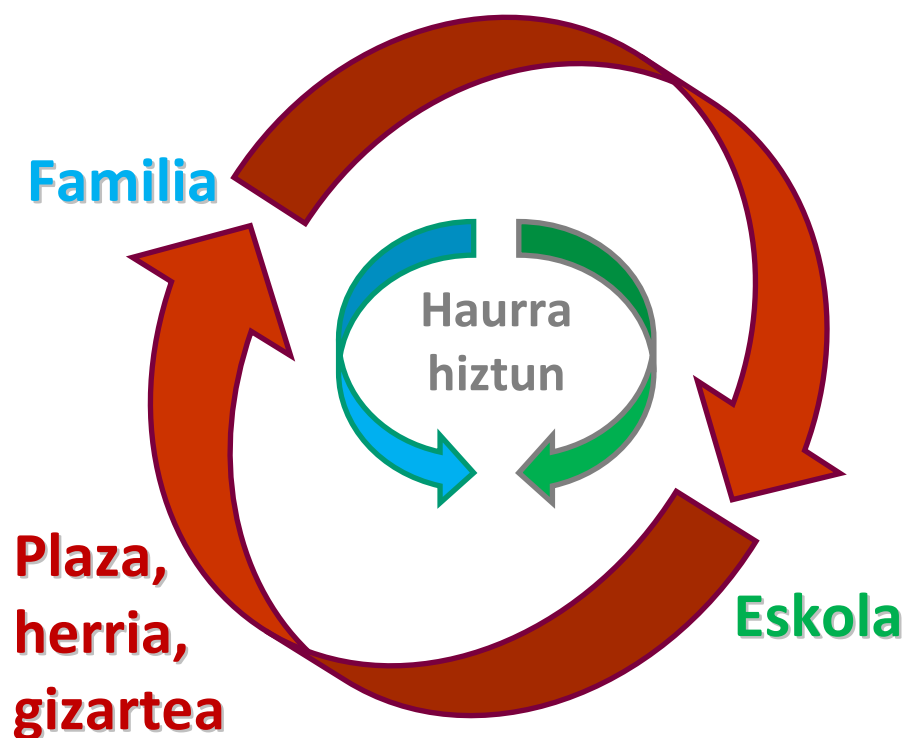
- ✓ **Familiak** –eta bertan hartzen diren erabakiek– **eskolaren lana osatzen ahal du.**
- ✓ Familiei haurren euskarazko sozializazioarekin kontzientziatu eta sentiberatzeko **mezuak helarazteko modu sistematikoak** ezarri: Guraso eskolak, programa bereziak...
- ✓ Gurasoengana hurbiltzeko **bide berriak** jorratu.

Eraginbideez hausnartu

✓ **Haurren harreman eszentrikoei atentzio berezia eman.**

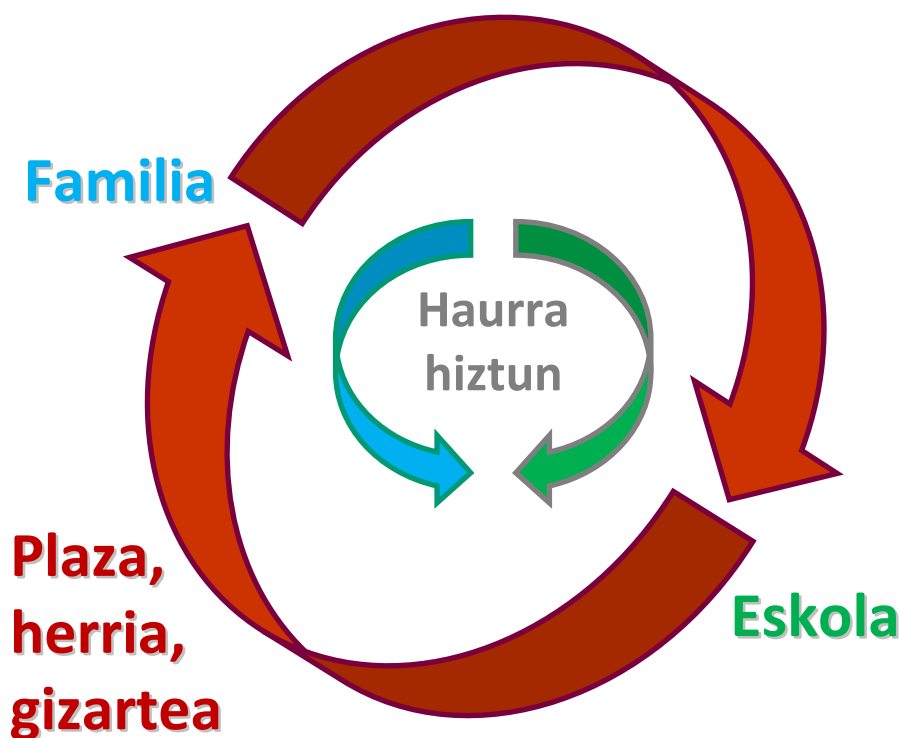
✓ **Haurren egintzailetasunaz ikertu.**

- Nola gertatzen da haur talde batean euskara edo erdara harreman hizkuntzatzat ezartzea?
- Talde dinamikaren zer elementuren arabera gertatzen da hori? Kontu kuantitatibo hutsa da?
- Zer dio lidergoaren teoriak haur talde natural baten hizkuntza hautuen gainean?
- Belaunkideen arteko hizkuntza aztura behin finkaturik egonez gero, nola alda daiteke? Komunikazio instituzionalizatuek (ikasgelan eginarazten den hizkuntzak, adibidez) uki al dezateke haurren arteko mintzaira berezkoa?

Eraginbideez hausnartu

✓ **Haurren harreman eszentrikoei atentzio berezia eman.**

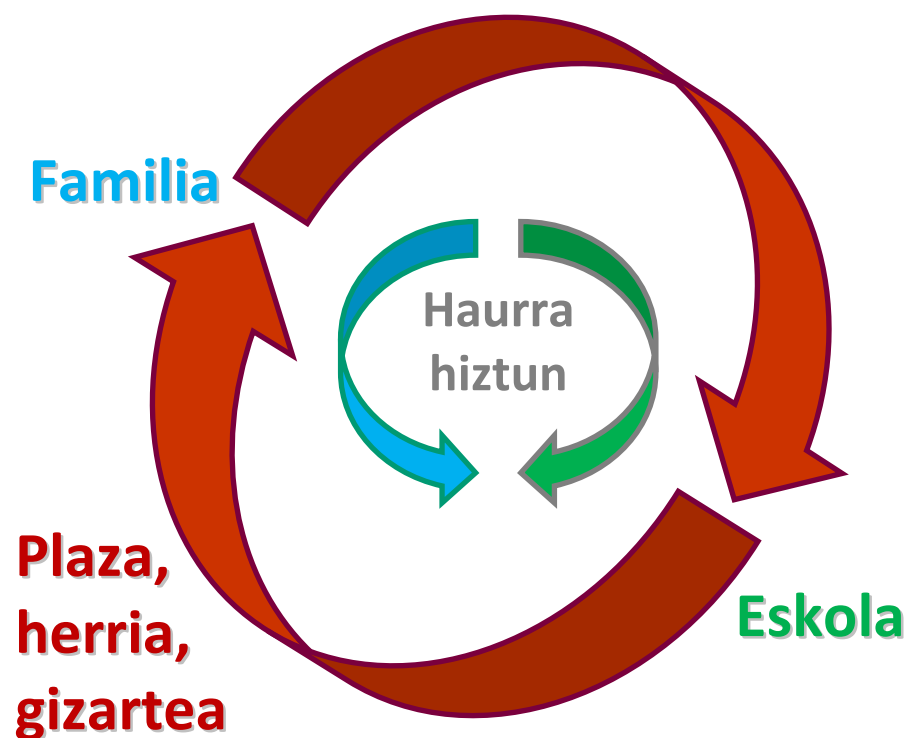

✓ Euskara gaitasun desberdineko haurren arteko harremanak baliatu **euskararen aldeko egokierak** lortzeko.

Eraginbideez hausnartu

- ✓ **Haurren harreman eszentrikoei atentzio berezia eman.**

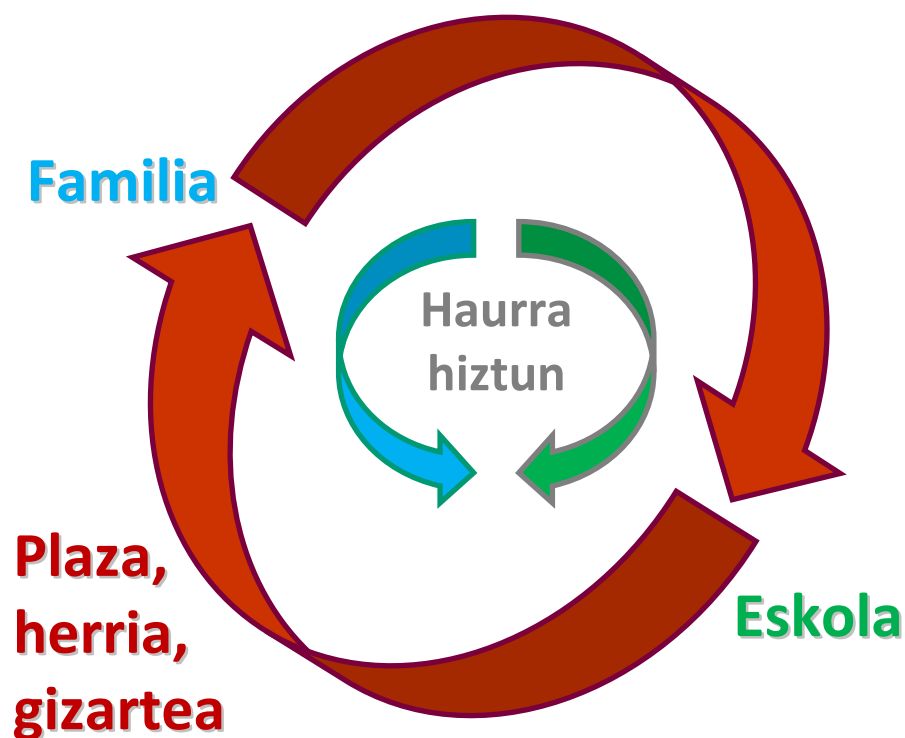

- ✓ Haurren hizkuntza portaerak aldatzearen **komunikazio erdi-instituzionalizatuen jarduerak** baliatu komunikazio instituzionalizatuen eta haurren erabilera berezkoaren arteko zubi gisa.
- ✓ Haurrek beren familietan sor ditzaketen euskararako **motibazio eta behar berriak** aintzat hartu.

Eraginbideez hausnartu

✓ Haurren harreman eszentrikoei atentzio berezia eman.

✓ Haurren hizkuntza portaerak euskarara aldatzearen diseinatzen diren jardueretan bi arlo hauek **zaindu**:

- Begirale, monitore eta halakoen **prestakuntza** landu: hizkuntza dinamizazioa nola egin eta erabilera nola sustatu.
- Jarduera horiek duten **izaera instituzionalizatua lausoarazi**.

Paula Kasares
paula.kasares@unavarra.es